

Nr 325.

Av herr **Bergman m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av folk- och småskoleseminarierna.*

I proposition nr 143 har Kungl. Maj:t utgått från att ett antal av 300 småskollärarinnor skulle vara tillräckligt för folkskolans behov de närmaste åren efter 1937, då den nya seminarieorganisationen skulle träda i kraft. Ingen av de sakkunniga har ansett, att det årliga behovet skulle vara mindre än 370, under förutsättning att en kurs för småskollärarinnornas utbildning till folkskollärarinnor inrättas. Under sådana förhållanden anse vi, att den föreslagna organisationen för småskoleseminarierna är för snävt tilltagen, även om man redan från början förlägger två avgångsavdelningar till Kalmar seminarium. Det första villkoret man bör ställa på organisationen är nämligen, att den kan utexaminera ett tillräckligt antal lärarinnor, så att skolmyndigheterna ha tillgång till pedagogiskt utbildade lärarkrafter. Visserligen framhåller departementschefen, att vid folkskoleseminarierna skulle finnas för organisationens räkning disponibla lokaler, av vilka för småskoleseminarierna skulle kunna disponeras utrymmen för fem avgångsklasser. Vi våga emellertid betvivla, att så många reservutrymmen komma att vara tillgängliga vid folkskoleseminarierna. Såvitt vi ha oss bekant finnas vid folkskoleseminariet i Göteborg utöver de lokaler, som behövas för en fyra-årig och en tvåårig kurs, inga reservutrymmen, som äro tillräckliga för ytterligare en kurs. Den kurs, som är avsedd att utbilda småskollärarinnor till folkskollärarinnor, har man hittills tänkt sig endast tvåårig. Men då för inträde i den 4-åriga kursen enligt föreliggande förslag kommer att med vissa modifikationer krävas realexamens kunskapsmätt är det uppenbart, att den ovannämnda kursen för småskollärarinnor måste göras treårig, om den skall kunna ge ett med den fyraåriga kursen likvärdigt resultat. Men om denna kurs göres treårig, torde det vid det dubbelseminarium, dit den förlägges, ej finnas tillräckliga reservutrymmen för ytterligare en tredje kurs.

Beträffande det framtida behovet av lärare erinra vi om att byråchefen Göransson i sin promemoria nr 2 den 20 maj 1930 (sid. 164 i sakkunniges

betänkande) beräknat, att om stationära förhållanden ifråga om åldersfördelning m. m. rådde vid utgången av vårterminen 1939, skulle under vissa förutsättningar årligen erfordras 567 nya småskollärare. Under sådana förhållanden anse vi, att staten, då gynnsamma erbjudanden nu föreligga, bör övertaga åtminstone två landstingsseminarier. Vi anse, att seminariet i Kristinehamn såsom kungl. skolöverstyrelsen föreslagit därvid bör komma ifråga i första rummet och såvitt möjligt därjämte seminariet i Östersund, under förutsättning, att folkskoleseminariet i Härnösand bibehålles. Vid folkskoleseminariet i Falun bör då *tillsvidare*, tills större behov av lärarinnor framträder, upprättas endast en kurs för småskollärarinnor. I stället bör det blivande dubbelseminariet i Kalmar ha två kurser. Götaland finge då 6, Svealand 4 och Norrland 3 avgångsavdelningar. 1937 skulle denna organisation omfatta 13 avgångsavdelningar, med en produktionskapacitet av 364 lärarinnor. Om man *tillsvidare*, tills behovet av lärarinnor lättare kan överblickas, sätter parallellavdelningarna vid ett eller två av seminarierna på extra stat, får organisationen den elasticitet, som är behövlig för att anpassa produktionen efter det föreliggande behovet.

Beträffande den föreslagna organisationen för folkskoleseminarierna vilja vi framhålla önskvärdheten av, att en utredning verkställes om hur landsbygdens manliga ungdom, som ej haft tillfälle att genomgå realskola, med de förkunskaper, som nu fordras för inträde i folkskoleseminarium, i begränsad omfattning må kunna utbildas till folkskollärare. Om en treårig kurs upprättas för småskollärarinnornas utbildning till folkskollärare, får landsbygdens kvinnliga ungdom, som ej fått realskolebildning, en möjlighet att på fem studieår avlägga folkskollärarexamen. Det förefaller då rättvist och önskvärt, att samma möjlighet, om än på något annat sätt, beredes den manliga ungdomen. Då i framtiden flertalet folkskollärare tillbringat större delen av sitt liv före folkskollärarexamen på skolbanken, torde det för folkskolan vara värdefullt, att åtminstone någon del har mera ingående erfarenhet av annat yrkesarbete än det som förekommer inom skolans väggar. Säkerligen skulle en anordning i här ifrågasatt syfte även tillföra folkskolan många lärare med utmärkt begåvning och fallenhet för lärarkallet, som folkskolan ej utan skada kan undvara. Under hänvisning i övrigt till vad skolöverstyrelsen anfört om folkskoleseminariernas rekrytering från landsbygden (sid. 137—139), föreslå vi därför, att utredning verkställes rörande sådana åtgärder, som i begränsad omfattning kunna tillförsäkra folkskoleseminarierna fortsatt rekrytering med ungdom, som fått sin föregående skolbildning uteslutande eller huvudsakligen i folk- och fortsättnings-skolor.

Vad angår antalet behövliga lektorstjänster vid dubbelseminarierna, synes tillräcklig utredning ej föreligga. Vi föreslå därför, att beslut härom ej fattas, förrän studieplaner för de tvååriga studentkurserna föreligga.

Övergången till den nya organisationen synes böra försiggå på ett något mjukare sätt än vad propositionen ifrågasätter. Enligt det föreliggande förslaget skulle vid folkskoleseminariet i Karlstad från 1 juli 1933 på övergångsstat överföras två lektorer, 1 musiklärare och 2 övningsskollärare. Om den ifrågasatta utbildningskursen för småskollärarinnor skulle börja vid seminariet 1934, skulle dessa lärare åter bli behövliga vid seminariet. I ett fall torde den föreslagna åtgärden åsamka staten ekonomisk förlust. Om övningsskolan vid seminariet minskas på förslaget sätt, måste de därifrån avvisade barnen undervisas vid Karlstads folkskolor. Staten måste då i statsbidrag betala $\frac{9}{10}$ av den kontanta minimiavlöningen till de två lärare, som måste anställas vid Karlstads folkskolor, en utgift, som kunde inbesparas, om barnen fortfarande få tillhöra övningsskolan, tills definitivt beslut har fattats om seminariets framtida organisation. Vi föreslå därför, att seminariets nuvarande organisation bibehålles, tills beslut fattats om den framtida användningen av dess lokaler, och att därför i seminariets första klass innevarande år enligt skolöverstyrelsens förslag intagas 2 avdelningar om tillsammans 50 nya elever.

Omkostnadsstaten vid folkskoleseminariet i Karlstad har från 1 juli 1933 beräknats till endast 22,500 kronor eller samma belopp som för folkskoleseminariet i Härnösand. Då det förra är betydligt mer än dubbelt så stort som det senare, är det uppenbart, att omkostnadsanslaget för Karlstadsseminariet blir väsentligt för litet, även om det drives som enkelseminarium. I propositionens statförslag har omkostnaden för folkskoleseminariet i Luleå, som också skulle bli enkelseminarium, upptagits till 33,000 kronor. Om samma grundsatser för beräkningen, som där använts, tillämpas på Karlstadsseminariet, torde det årliga omkostnadsanslaget för denna läroanstalt såsom enkelseminarium ej kunna beräknas till lägre belopp än 30,000 kronor. Vi ha velat fästa uppmärksamheten härpå, för att rättelse må ske vid omkostnadsstatens definitiva bestämmande.

På grund av det anförda föreslå vi,

att riksdagen måtte besluta,

att i enlighet med kungl. skolöverstyrelsens förslag staten måtte övertaga landstingsseminariet i Kristinehamn,

att utredning verkställes om hur landsbygdens ungdom, som fått sin skolbildning uteslutande eller huvudsakligen i folk- och fortsättningsskolor, i begränsad omfattning må kunna utbildas till folkskollärare,

att antalet lektorstjänster vid dubbelseminarierna fastställes först efter förnyad utredning, varvid bör tillses, att de tvååriga studentkurserna få tillräckligt antal väl kvalificerade lärare,

att verksamheten vid folkskoleseminariet i Karlstad får fortgå som hittills med sex klassavdelningar, tills semina-

riets ställning i den blivande seminarieorganisationen blir bestämd och att därför i första klassen innevarande år skola intagas två avdelningar om tillsammans 50 elever.

Stockholm den 16 mars 1932.

J. Bergman.

Valfrid Eriksson.

John Sandén.

Fr. Julin.

K. Schlyter.

Gustaf Strömberg.
